

BỘ Y TẾ

THỰC HÀNH CỘNG ĐỒNG

SÁCH ĐÀO TẠO BÁC SĨ ĐA KHOA

Chủ biên:

PGS.TS. NGUYỄN THỊ THU

PGS.TS. NGUYỄN TRẦN HIỂN

NGUYỄN
C. LIÊU

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

BỘ Y TẾ

THỰC HÀNH CỘNG ĐỒNG

SÁCH ĐÀO TẠO BÁC SĨ ĐA KHOA

Mã số: Đ.01.Y.19

Chủ biên:

PGS. TS. NGUYỄN THỊ THU

PGS. TS. NGUYỄN TRẦN HIỂN

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRUNG TÂM HỌC LIỆU**

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

HÀ NỘI - 2007

CHỈ ĐẠO BIÊN SOẠN:

Vụ Khoa học & Đào tạo, Bộ Y tế

CHỦ BIÊN:

PGS. TS. Nguyễn Thị Thu

PGS. TS. Nguyễn Trần Hiến

NHỮNG NGƯỜI BIÊN SOẠN:

PGS. TS. Nguyễn Thị Kim Chúc

TS. Vũ Diễn

GS. TS. Trương Việt Dũng

TS. Nguyễn Văn Hiến

PGS. TS. Nguyễn Trần Hiến

TS. Đỗ Thị Hòa

ThS. Lưu Ngọc Hoạt

PGS.TS. Nguyễn Thị Bích Liên

TS. Nguyễn Duy Luật

PGS. TS. Trần Như Nguyên

GS. TS. Đào Ngọc Phong

TS. Chu Văn Thắng

PGS. TS. Nguyễn Thị Thu

PGS. TS. Phạm Duy Tường

THƯ KÝ BIÊN SOẠN:

TS. Đỗ Thị Hòa

BS. Nguyễn Phương Hiến

THAM GIA TỔ CHỨC BẢN THẢO

ThS. Phí Văn Tâm

BS. Nguyễn Ngọc Thịnh

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện một số điều của Luật Giáo dục, Bộ Giáo dục & Đào tạo và Bộ Y tế đã ban hành chương trình khung đào tạo Bác sĩ đa khoa. Bộ Y tế tổ chức biên soạn tài liệu dạy - học các môn cơ sở, chuyên môn và cơ bản chuyên ngành theo chương trình trên nhằm từng bước xây dựng bộ sách chuẩn trong công tác đào tạo nhân lực y tế.

Sách Thực hành cộng đồng được biên soạn dựa trên chương trình giáo dục của Trường Đại học Y Hà Nội trên cơ sở chương trình khung đã được phê duyệt. Sách được các nhà giáo giàu kinh nghiệm và tâm huyết với công tác đào tạo biên soạn theo phương châm: Kiến thức cơ bản, hệ thống, nội dung chính xác, khoa học; cập nhật các tiến bộ khoa học, kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam. Cuốn sách gồm 4 phần:

- Phần 1: Làm quen cộng đồng và giáo dục sức khỏe
- Phần 2: Chẩn đoán cộng đồng
- Phần 3: Một số chủ đề sức khỏe phổ biến tại cộng đồng
- Phần 4: Phụ lục

Sách Thực hành cộng đồng đã được Hội đồng chuyên môn thẩm định sách và tài liệu dạy - học chuyên ngành bác sĩ đa khoa thành lập theo quyết định số 1387/QĐ-BYT ngày tháng năm 2006 của Bộ Y tế thẩm định vào năm 2006 là tài liệu dạy - học đạt chuẩn chuyên môn của ngành Y tế trong giai đoạn 2006 - 2010. Trong quá trình sử dụng sách phải được chỉnh lý, bổ sung và cập nhật.

Bộ Y tế xin chân thành cảm ơn các Nhà giáo, các chuyên gia của trường đã dành nhiều công sức hoàn thành cuốn sách này, cảm ơn PGS. TS. Lê Hoàng Ninh, PGS. TS. Đinh Thanh Huệ đã đọc, phản biện để cuốn sách được hoàn chỉnh kịp thời phục vụ cho công tác đào tạo nhân lực y tế.

Lần đầu xuất bản, chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của đồng nghiệp, các bạn sinh viên và các độc giả để lần xuất bản sau được hoàn thiện hơn.

VỤ KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

MỤC LỤC

Lời giới thiệu		3
Bài 1. Quy trình đi thực địa	TS. Vũ Diễm	9
Bài 2. Yếu tố ảnh hưởng đến sức khỏe	TS. Chu Văn Thăng	20
Bài 3. Tổ chức, hoạt động của y tế xã/phường	TS. Nguyễn Duy Luật	33
Bài 4. Thực hành giáo dục sức khỏe tại cộng đồng	TS. Nguyễn Văn Hiến	46
Bài 5. Nội dung xây dựng làng văn hóa, sức khỏe	TS. Vũ Diễm	64
Bài 6. Hướng dẫn sử dụng một số phương pháp để xác định vấn đề sức khỏe ưu tiên	Ths. Lưu Ngọc Hoạt	72
Bài 7. Điều tra ngang đánh giá tình trạng sức khỏe cộng đồng	TS. Nguyễn Trần Hiến	82
Bài 8. Kỹ thuật và công cụ thu thập thông tin	GS.TS. Trương Việt Dũng	94
Bài 9. Lập kế hoạch hoạt động can thiệp	GS.TS. Trương Việt Dũng, TS. Nguyễn Duy Luật	110
Bài 10. Xử lý và phân tích số liệu	PGS.TS. Nguyễn Trần Hiến	120
Bài 11. Hướng dẫn viết báo cáo kết quả thực địa cộng đồng	PGS.TS. Nguyễn Thị Bích Liên	131
Bài 12. Cung cấp nước sạch và vệ sinh môi trường	TS. Vũ Diễm	135
Bài 13. Vệ sinh an toàn thực phẩm tại cộng đồng	TS. Đỗ Thị Hòa	149
Bài 14. An toàn trong sử dụng và bảo quản hóa chất trừ sâu	PGS. TS. Nguyễn Thị Thu, PGS. TS. Trần Như Nguyên	160
Bài 15. Dân số và kế hoạch hóa gia đình	Ths. Lưu Ngọc Hoạt	165
Bài 16. Hướng dẫn chăm sóc phụ nữ có thai và sau khi sinh	PGS. TS. Phạm Duy Tường	174
Bài 17. Hướng dẫn chăm sóc nuôi dưỡng trẻ em dưới 5 tuổi	PGS. TS. Phạm Duy Tường	180
Bài 18. Hướng dẫn phòng chống nhiễm khuẩn hô hấp cấp tính ở trẻ em	PGS.TS. Nguyễn Trần Hiến	185

Bài 19. Hướng dẫn phòng chống bệnh tiêu chảy	<i>PGS.TS. Nguyễn Trần Hiến</i>	196
Bài 20. Phòng chống tai nạn thương tích tại cộng đồng	<i>PGS. TS. Nguyễn Thị Thu</i>	210
Bài 21. Phòng chống các bệnh liên quan đến thói quen và lối sống không lành mạnh	<i>PGS. TS. Nguyễn Trần Hiến, TS. Đỗ Thị Hòa</i>	218
<i>Bài 22. Sử dụng thuốc an toàn và hợp lý tại cộng đồng</i>	<i>PGS. Nguyễn Thị Kim Chúc</i>	233
Phụ lục		
Phụ lục 1. Phụ lục của các bài		243
Phụ lục 2. Các chỉ tiêu thống kê y tế cơ sở	<i>TS. Nguyễn Văn Hiến</i>	296
Phụ lục 3. Minh họa một vấn đề về dinh dưỡng	<i>PGS. TS. Phạm Duy Tường, TS. Đỗ Thị Hòa</i>	307
Phụ lục 4. Bảng số ngẫu nhiên		327
Phụ lục 5. Hình vẽ		330
Tài liệu tham khảo		333

NHỮNG TỪ VIẾT TẮT

CBR	Tỷ suất sinh thô (Crude Birth Rate)
CBYT	Cán bộ Y tế
CDR	Tỷ suất chết thô (Crude Death Rate)
CQGYTX	Chuẩn quốc gia y tế xã
CSBVSKND	Chăm sóc bảo vệ sức khỏe nhân dân
CSSKBĐ	Chăm sóc sức khỏe ban đầu
CSSKBMTE	Chăm sóc sức khỏe bà mẹ trẻ em
GDSK	Giáo dục sức khỏe
HCTS	Hóa chất trừ sâu
KCB	Khám chữa bệnh
KHHGD	Kế hoạch hóa gia đình
KT	Kiến thức
KT-VH-XH	Kinh tế văn hóa xã hội
KT-XH	Kinh tế xã hội
NKHHC	Nhiễm khuẩn hô hấp cấp
SDD	Suy dinh dưỡng
SR	Sốt rét
TE	Trẻ em
TKYTX	Thống kê y tế xã
TNLĐ	Tai nạn lao động
TNTE	Tai nạn trẻ em
TNTT	Tai nạn thương tích
TTDD	Tình trạng dinh dưỡng
TT- GDSK	Truyền thông giáo dục sức khỏe
TTYT	Trung tâm y tế
TYTX	Trạm y tế xã
YHCT	Y học cổ truyền
YTCS	Y tế cơ sở
WB	Ngân hàng Thế giới (World Bank)
WHO	Tổ chức Y tế Thế giới (World Health Organization)

